

Markovits Tamás

Soha le Nem Adott Házi Feladat Miatt Maradtam le a Rádiónál Folyó Lövöldözésről

Budapesten a Petőfi Sándor utca hatos szám alatt laktam. 1956-ban 14 éves voltam, és éppen hogy megkezdtem középiskolai tanulmányaimat a Közgazdasági Technikumban.

Október 23-án, kedden két óra körül értem haza az iskolából és rögtön neki akartam látni a házi feladatomnak, hogy este legyen egy kis szabadidőm. Senki sem volt otthon, ellenben várt egy üzenet a nagymamától, miszerint hozzak valamit az élelmiszerboltból. Már nem emlékszem, mit. Úgyhogy lerohantam az öt emeletnyi lépcsőn, átsétáltam a hosszú, sötét folyosón a bejáratig és ott szinte megigézve megálltam. Teljességgel hihetetlen dolgot láttam.

A keskeny utca emberekkel volt tele. Ameddig csak elláttam, tömött sorokban meneteltek. Tüntettek! Ilyen feliratokat vittek, hogy : “Ruszkik, menjetez haza! – Nagy Imrét akarjuk! – Függetlenséget követelünk!” Ott álltam dermedten, az egész testem libabőrös lett. Aztán nagy-nagy büszkeség töltött el. Az én népem, az én kis nemzetem, ez a kis Magyarország ennyire bátor? Hogy szabadságot követel? Hogy fellázad a szuperhatalom ellen? Hogyan, hisz csak Moszkvának több a lakosa, mint egész Magyarországnak, gondoltam.

Óriási tömegek

Lassan uralkodni kezdtem magamon és csatlakoztam a tüntetőkhöz. A Petőfi téren kötöttünk ki, a szeretett költő szobra előtt. Szerencsém volt, hogy előre kerültem, hisz a két további tér egész a Duna partig telis-tele volt emberrel. Elfoglalták még a fákat is, felmászta a lámpaoszlopokra és az alacsonyabb ablakpárkányokra. Egy ismert színész (Sinkovits Imre) szavalta Petőfi forradalmi versét, a “ Talpra, magyar!”-t és a tömeg szinte tombolt. Minden magyar fejből tudja ezt a verset, és a versszakok végén mennydörgött a refrén. “A magyarok istenére esküszünk, esküszünk, Hogy rabok tovább nem leszünk!” Hihetetlen érzés volt hallani az ezer és ezer hangot, amint ismétli a refrént. Nem voltak mikrofonok, sem kihangosító berendezések, mégis mindenki, a legtávolabb állók is tudták, hogy mit mondanak. Ha nem lehetett volna hallani, akkor is érezték volna.

Ezután a Műszaki Egyetem diákjai felolvasták a “16 pontot”, amelyek Magyarország függetlenségét és szabadságát követelték, majd hazafias beszédek következtek. Ez volt az a pillanat, amikor valaki kivágta a gyűlölt kommunista jelképet a háromszínű magyar zászlóból és a magasba tartotta, hogy mindenki lássa. Röviddel ezután minden zászlón ott volt a szimbolikus lyuk. Valaki megemlítette a lengyelországi küzdelmet, és átvonultunk Bem tábornok szobrához a Duna másik partjára. Bem tábornok lengyel volt, aki a magyarok oldalán harcolt 1848-ban. Átmentünk hát Budára a Bem térre. Itt megismétlődött mindaz, ami előbb a Petőfi téren, de a diákok 16 pontjának felolvasása után eldöntetett, hogy az állami Rádió épületéhez vonulunk, és ott majd beolvassák, hogy az egész nemzet hallja. Ekkor már sötétedett, és eszembe jutott az el nem készített házi feladat. Hazamentem hát anélkül, hogy megvettem volna, amit a nagymamám kért. Ő is elfeledkezett róla.

Az események sodrában

Elsodortak az aznap történtek. Nem jutottam el a Rádióhoz a házi feladat miatt. Nem tudtam, hogy is tudhattam volna, hogy másnap nem lesz tanítás, se azután és számomra Magyarországon már soha többé nem.

Este tíz óra körül lövöldözés zaját hallottuk a Rádió felől. Tizenegy órakor hazajött az édesanyám, és mivel vilamossal utazott a Rádió mellett, megerősítette, hogy valóban volt ott lövöldözés. (Egy barátom, akivel később az Egyesült Államokban találkoztam, akkor sebesült meg a térdén.) Én a soha le nem adott házi feladat miatt maradtam le erről.

Másnap korán ébredtünk és láttuk, amint a házunk előtt az ÁVO bőrkabátos emberei állígtatták meg az embereket. Csoportokban álltak az utca mindkét oldalán és megmotozták az arra járókat. Akiknél fegyvert talál-

tak, azokat az egyik titkosrendőr rájuk szegezett géppisztollyal őrizte. Ez így folyt addig, amíg körülbelül fél tucatot őrizetbe vett ember nem volt, és akkor magukkal vitték őket lefelé a Haris közön. Pár perccel később automata fegyverek lövéseit hallottuk. Mint kiderült, a szabadságharcosok végeztek az ávosokkal és kiszabadították a foglyaikat.

Budapest egész területén voltak elszórt harcok, ám több helyen hosszan tartó harcok folytak. Háborús idők jöttek.

A következő két hétben jártam a várost, tanúja voltam a harcoknak, azok következményeinek és a gyűlölt titkosrendőrség tagjai kivégzésének. Fényképeztem is. A bátorság egyik emlékezetes példája volt, amikor egy fiatal felkelő és egy orosz katona kézitusát vívott az Ady mozi mellékbejáratánál, mígnem egy szovjet tank haladt arra és mindkettőt megölte. Úgy nézett ki, hogy győz a forradalom. Mámoros hangulatban voltunk. Magyarország nagy örömét lelta a szabadságában. Ám ez az állapot nem tartott sokáig.

A rádióban szól a Himnusz

November 4-én mindennek vége lett. Hajnali négy körül ébredtem fel. A rádió be volt kapcsolva, és egyfolytában szólt a himnusz. És ismételtén szólt, újra és újra. Éreztem, hogy baj van. A legszomorúbb, legcsüggesztőbb érzés volt, amit valaha is éreztem. Hat óra körül Nagy Imre miniszterelnök bejelentette, hogy az oroszok visszatérőben vannak. Vége volt! Ez volt a vég. Egyedül maradtunk. Magunkra hagyott a világ.

November 22-én elhagytam az országot a nagybátyámmal és annak feleségével együtt. December 29-én megérkeztem Camp Kilmerbe, New Jersey államba és január 7-én Detroitba, Michiganba. Azóta majdnem ötven év telt el, de a nap, amire máig a legbüszkébb vagyok, az 1956 október 23-ika, amikor a magyar népnek volt mersze egy szinte lehetetlennek tűnő felkeléshez, és a legszomorúbb nap 1956. november 4-ike, amikor a szabad világ magára hagyta.

1956 szellemét úgy definiálnám, hogy Magyarország Dávidként állt szemben Góliátok seregével. Szeretném, ha a jövő nemzedékek is tudnák és tudatosítanák, hogy Magyarország akkor nagy repedést idézett elő a szovjet blokkban. 1956 volt a kezdet és a kelet-németországi helyzet 1989-es kezelése volt a szovjet uralom vége. Magyarország érdemei elvitathatatlanok. A világnak meg kell adnia a megérdemelt elismerést. A forradalom az én életemet annyiban változtatta meg, hogy távoztam Magyarországról és életem további részét Amerikában éltem.

Markovits Tamás

1942-ben született, jelenleg Ypsilanti-ban él, Michigan államban. Menekülése óta kétszer járt Magyarországon. Egy padlóburkoló cég tulajdonosa már harminc éve. A forradalom 50. évfordulója megünneplésén részt kíván venni, és már gyűjti az anyagi fedezetet a "A tépett zászló" című dokumentumfilmhez. A Detroiti Magyar Művészklubbnak jelenlegi elnöke. Tagja, múltbeli elnöke, alelnöke és kincstárnoka a Magyar-Amerikai Kulturális Központnak Taylorban, Michigan államban. 20 évig közreműködött vagy szervezte az 56-os és 1848-as megemlékezéseket.